

si adsint sufficientes probationes. *L. properandum. §. Sin autem, et gloss. ult. in Cap. prout 4. De Dolo et Contumacia.* Quæ si desint conceditur actori non nuda possessio, qualis est possessio ex primo decreto, de qua loquimur, sed vera et legitima possessio bonorum, cum omnibus effectibus et commodis, quæ possessionem sequuntur. *Cit. Cap. 4. De Dolo et Contumacia.*

2°) Præcedere debet summaria cognitio causæ, ob quam actor rem petit.

2. Porro in actionibus realibus primum decretum iudicis concedit possessionem bonorum petitorum ab actore in citatione et libello, in actionibus vero personalibus per primum decretum actor immittitur pro modo crediti in possessionem bonorum mobilium primo, deinde etiam immobilium debitoris, si mobilia imparia sint oneri sustinendo. Ita *cap. ult. Ut lite non cont. §. fin.* Possessionis hujus scopus est solum, ut reus tædio affectus in iudicium veniat. Quare actori conceditur possessio bonorum, ut eadem retineat solum custodiae causa, et ipse actor non dicitur revera possidere, sed esse in possessione bonorum. Hinc actor non facit suos fructus bonorum, sed eos conservare debet, ut eos cum bonis ipsis cessante contumacia reo restituat. Cessat vero contumacia si intra annum computandum a die editi decreti veniat reus in iudicium ad respondendum, et expensas solvat, simulque idoneam cautionem præbeat se a iudicio non recessurum. *Ex cap. 2. h. t.* Ex conceptu tradito missionis in possessionem ex primo decreto, sequitur ejus effectum esse, ut actor habeat jus custodiendi et defendendi tum rem possessam, tum ejus fructus, nec non alienandi eos fructus, qui servando servari non possint. Quare vi primi decreti actor habebit etiam interdictum contra quemcumque, qui eum in possessione et custodia rei et fructuum turbare conetur.

3. At quid si intra annum reus vel non veniat in iudicium, vel cautionem congruam non præstet? Si neutrum culpæ tribui possit reo, damnum aliquod exinde eidem reo non imminet. Nam tota dispositio juris de hac precaria possessione bonorum exhibet pœnam contra malitiam vel negligentiam rei. Hinc in *cap. 2. h. t.* traditur annale tempus non decurrere ei, qui cautionem utique obtulit, sed per iudicem stetit quominus reciperetur. Verum si reus neglexerit intra annum purgare contumaciam, in actionibus quidem realibus, die ipso interpellante pro homine, actor post elapsam annum videtur posse considerari ceu verus et legitimus

possessor rei et fructuum. Ita insinuatur in *cap. 5. Ut lite pendente. §. In aliis.* At melius et generaliori regula tenendum est, locum habere secundum decretum iudicis, quo decernit actorem esse legitimum possessorem bonorum, quæ custodiebat ex primo decreto, ita ut deinceps reus non amplius de possessione, sed solum possit audiri de proprietate. Scilicet reservatur reo solummodo legitima defensio super proprietate et dominio eorundem bonorum. *Cap. 1. h. t.* Sequitur inde actorem 1°) in ea reperiri conditione ut possit præscribere per longum tempus contra reum, 2°) facere fructus suos, quos colligit ex re possessa, ita ut si deinde res evincatur ab eo, non teneatur restituere fructus jam consumptos, nisi fortasse, juxta ea quæ dicta sunt superius, in quantum ditior factus est; 3°) actorem exinde possidere legitime etiam fructus perceptos in decursu primi anni et adhuc extantes, quia considerari possunt ceu accessorium rei; 4°) post hoc secundum decretum præsumptionem proprietatis esse in favorem actoris legitime possidentis. Hinc onus probandi urget ipsum reum, si velit rem, quam suam arbitratur vindicare. Uno verbo ex secundo decreto actor acquirit, et vicissim reus amittit omnia jura et comoda, quæ legitimam possessionem sequuntur.

TITULUS XVI.

Ut lite pendente nihil innovetur.

1. Quoniam immissio in possessionem rei litigiosæ immutationem importat in statu quæstionis in commodum quidem actoris, et in rei conventi detrimentum, ne ultra limites justis et æqui immutatio fiat, titulus præsens positus est, in quo ad modum legis statuitur principium 'Ut lite pendente nihil innovetur'.

Quæritur 1°) 'Quandonam lis pendere dicatur'.

Responsio categorice datur a *Clement. un. h. t.* ubi dicitur 'Cum lite pendente nihil debeat innovari, litem quoad hoc pendere censemus, postquam a iudice competente in ea citatio emanavit, et ad partem citatam pervenit, vel per eam factum fuit, quominus ad ejus notitiam non perveniret, dum tamen in citatione prædicta, talia sint expressa, per quæ plene possit instrui super quibus in iudicio convenitur'. Postrema conditio hodiernis moribus, non videtur esse necessaria explicite. Nam non amplius distin-

guitur libellus introductionis iudicii, ab ipsa citatione; ipsa enim eademque citatio, quæ ex mandato iudicis reo intimatur, continet etiam intentionem actoris. Quare hodie censetur lis pendere, quando reo citatio per apparitorem intimata est, et fidei apparitoris de facta intimatione creditur. Merito autem lis pendere censetur, nam ex una parte iudex negotium per actum suæ jurisdictionis occupavit, et actor ex altera parte, quantum in se fuit iudice manifestavit reo intentionem suam, et reus potest vel eidem assentiri, vel excipere contra ipsum actorem.

2. Lite pendente innovatio fieri prohibetur. Nomine innovationis prohibitæ venit, quidquid vel reo, vel actori præiudicium aliquod inferat. Et 1°) interdicitur innovatio possessionis, ita ut nempe possessio, sive rerum litigiosarum, sive juris colligendi fructus non possit ab uno in alium transferri. Et quidem regula hæc non solum proprie dictæ possessioni applicatur, sed etiam quasi possessioni iurium etiam spiritualium. *Cap. 1. h. t.* Exceptio duplex obtinet a) in casu contumaciæ rei, de qua vidimus in titulo præcedenti. b) Altera exceptio traditur in titulo sequenti ubi agitur de sequestratione fructuum, quæ fit contra possidentem, quando evidens periculum adsit ne ab eodem dissipentur.

3. 2°) Secunda innovatio prohibita lite pendente respicit gratiam principis, quæ in damnum alterius obtineatur. Scilicet effectus pendentis litis est, ut rescriptum obtentum in præiudicium alterius ex collitigantibus absque mentione pendentis litis obreptitium sit vel subreptitium. Ita *capp. 1. et ult. h. t.* Cum enim res deducta fuit in forum, non præsumitur principis voluntas lædendi æqualitatem, quæ servanda est inter partes collitigantes.

Quid vero si sermo sit de rescripto pontificio, in quo gratia relativa ad pendentem litem concedatur, et simul hæc clausula adhibeatur 'Non obstante regula Cancellariæ 18^a. de iure quæsito non tollendo?'

In genere quamvis non præsumatur princeps velle derogare iuri tertiæ personæ, tamen si dicat se derogare velle iuri tertiæ personæ, rescriptum tenet. Nam censetur princeps id disponere ex rationabili et gravi causa, ob quam jus tertio quæsitum cedere debet alteri.

Quid vero si rescriptum datum fuerit ex certa scientia et motu proprio, nulla tamen facta derogatione juris tertii, et nulla facta mentione pendentis litis? Profecto hæc clausula nonnullas

obreptiones vel subreptiones purgat, nam præsumitur principem gratiam concedere non tam ob preces supplicantis, quam ex propria liberalitate. Ita præsertim quando ex simplicitate aliquod vitium in ipsis precibus obreperit. Attamen cum agitur de rescripto in pendentia litis, si hæc pendentia litis ignota fuerit pontifici, quamvis dicat se gratiam conferre ex certa scientia, rescriptum nullum est et obreptitium vel subreptitium præsumitur. Nam non præsumitur scientia de pendentia litis. Si enim scivisset litem esse pendentem, vel rescriptum non dedisset, vel expressisset derogationem etiam litis pendentis. Quæ expressa mentio derogationis pendentis litis, ut rescriptum valeat, dicitur esse necessaria in *cap. ult. h. t.*

4. 3°) In pendentia litis prohibetur alienatio rerum litigiosarum et actionum, ita ut si fiat hæc alienatio non sustineatur. Ita *can. ult. caus. 12. q. 1. et cap. 2. De Testibus.* Quod si alienatio facta fuerit, et alia res fuerit substituta in locum rei alienatæ, hæc res substituta conservari debet usque ad exitum litis. *Cap. 3. h. t.*

Exceptiones patitur hæc regula generalis. Et a) in hæreditate litigiosa permittitur alienatio fieri pro solvendis expensis funeris, æris alieni, et cibariorum familiæ. Ita jus civile in *l. ult. Cod. De litigios. et l. 5. ff. De petit. hæred.* Hæc enim alienatio non est libera sed necessaria, nec proinde nocet iuri alterutrius ex collitigantibus. b) Alienatio permittitur si fiat ex consensu collitigantium, vel si res conservari nequeat. Sed permissio iudicis prius obtinenda est. c) Si alienatio fiat per modum transactionis; si enim transactio intercedit sive in parte litis, sive in tota quantitate litis, quæstio circa objectum transactionis censetur finita. Non solum vero lite pendente interdicitur proprie dicta alienatio, sed etiam oppignoratio rei, vel locatio ad longum tempus. Deterior enim redderetur conditio actoris.

5. 4°) Quartus effectus pendentis litis est, ut quidquid attentatum fuerit in præiudicium partis collitigantis, debeat purgari et restitui in statum pristinum, ita ut ante hanc restitutionem non possit procedi ultra in actibus judicialibus, et quidquid istis attentatis innitatur, in processu iudicii nullius est roboris. *Argum. cap. 17. De Election. et Electi pot. et cap. ult. De Rerum permutatione.*

6. Aliquid dicendum est de innovatione in pendentia litis circa beneficia.

1°) Si duo fuerint electi ad beneficium, si discordia et quæstio oriatur de prævalentia alterutrius electionis, non potest procedi ad novam electionem, quamvis unus ex electis moriatur, vel juri suo nuncium mittat, sed antea finienda est quæstio superstitis, et videndum est, utrum ejus electio fuerit valida aut irrita. Si secus fiat in irritum cedit quod geritur lite adhuc pendente. Ita in *cap. 1. h. t. in VI°*. Hæc regula servatur etiam in casu præsentationis ad beneficium juris patronatus. Videlicet ob paritatem rationis, dicunt doctores, in pendentia litis inter duos præsentatos ad beneficium, si unus vel demoriatur vel removeatur aut renunciet juri suo, non posse interim patronum ad aliam præsentationem devenire, sub pœna nullitatis præsentationis, sed antea faciendam esse quæstionem de valore præsentationis prioris. Nec difficultas facit jus patroni laici, qui potest intra quadrimestre variare præsentationem, et plures successive nominare ad beneficium; nam regula præsens proprie locum habet, quando patronus jam complevit nominationem, adeoque tempus utile jam elapsum est, et quæstio exurgit inter nominatos. Unde regula præsens respicit novam nominationem, quæ facienda est a patrono, vel patronis, postquam prior nominatio effectu careat.

Quod de specie electionis statuit *cap. 1. h. t. in VI°*, statuit de beneficio jam collato *cap. 2. eodem in VI°*. Scilicet si inter duos quæstio oriatur circa beneficium, et ille qui possidet beneficium, vel e vivis decedat, vel beneficium deserat, non potest beneficium alteri lite pendente conferri, nec præsentatio ad illud beneficium fieri potest, sed expectandus est exitus judicii contra superstitem, sub pœna nullitatis actorum.

7. Occasione hujus capituli confecta est regula 29. Cancellariæ Apostolicæ, quæ 'De subrogandis litigantibus' inscribitur, ex qua hæc dispositio exhibetur. Si duo super beneficio litigent, et lis ex parte unius deserta fiat ex. gr. propter mortem aut matrimonii contractum, vel ingressum et professionem religiosam, etc.; hoc in casu ad litem succidendam conceditur alteri collitiganti unus mensis, intra quem possit petere surrogationem, seu substitutionem in jure, vel ad jus quod competeat adversario, qui a lite recessit, et intra hunc mensem non valet gratia vel concessio super beneficio litigioso facta alteri, quam collitiganti, qui in lite permansit. Hic vero mensis utilis ad petendam subrogationem non conceditur quoties a) qui petit subrogationem in beneficio intrusa fuit;

b) quoties fraudulenter egit impetrando beneficium senis vel periculosæ sanitatis cum ea intentione ut litem eidem moveret, et inde post mortem obtineret subrogationem in locum senis vel ægrotantis. c) Quoties adversarius per triennium pacifice beneficium possederit.

8. Tandem etiam in hac re præ oculis habenda est dispositio *Clem. 1. h. t.* in qua traditur regula servanda in collatione beneficii litigiosi, quod fiat vacans. Duplex species in sensu citata decretalis fieri potest. Scilicet duo litigant de beneficio sibi collato vel 1°) uterque moritur, vel 2°) unus tantum ex collitigantibus decumbit. Ad 1^m. Si uterque collitigans demoriatur facienda est subdistinctio. Videlicet si uterque moriatur in Curia Romana, vel demoriatur in Curia ille qui possidet, vel neutro possidente unus tantum in eadem curia moriatur. In triplici hac hypothesis collatio beneficii pertinebit ad Romanum Pontificem. Si vero uterque, vel ille qui possidet beneficium decedat extra curiam, collatio beneficii litigiosi pertinebit ad ordinarium collatorem.

Ad 2^m. Si uno ex collitigantibus vita functo, alter litem prosequatur sed causa cadat ita ut judex decernat beneficium pertinuisse ad collitigantem defunctum tunc distinguendum est: vel ille cui beneficium adjudicatur mortuus est in Romana Curia, vel extra: si primum collatio spectabit ad Romanam Sedem, si secundum collatio beneficii ad ordinarium collatorem pertinebit.

TITULUS XVII.

De Sequestratione Possessionum et Fructuum.

Prosequitur B. Raymundus exponere remedia juris pro securitate rerum, quæ sub legis et judicis protectione ponuntur.

1. Sequestratio est 'rei controversæ, vel fructuum ejus facta depositio.' Porro depositio dicitur non stricto sensu; nam secus solum res mobiles sequestrationi subjici possent. Sed sumitur depositio pro custodia rei et fructuum, quæ bonæ fidei tertii committitur. Hic tertius appellatur *sequester*. Dicitur vero *rei controversæ* quia distinguitur sequestratio a deposito, quod fieri solet extra judicium, immo etiam absque intuitu futuræ controversiæ.

Hæc notio est generalis, et varias complectitur sub se divisiones. Hinc alia est sequestratio *voluntaria* alia *necessaria*. Prima

verificatur cum utraque pars colligans mutuo consensu apud sequestrum bona et fructus deponit custodienda, ut inde restituat cui facta fuerit adjudicatio. Hæc sequestratio dicitur etiam *conventionalis*. Necessaria est sequestratio, quæ efficitur auctoritate judicis intercedente, quæque *alia a iudice ex officio suo nobili*, seu nulla interposita partium petitione præcipitur, alia vero præcipitur *a iudice ex officio suo mercenario*, seu ad instantiam partis.

In iudicii securitatem semper est licita conventionalis sequestratio. Si vero sermo sit de necessaria vel judiciali in genere ea prohibetur 1º) Ob regulam generalem in titulo præcedenti expressam 'Ut lite pendente nihil innovetur'. 2º) Quia quoadusque actor non probaverit sufficienter intentionem suam, jura præsumunt pro reo. Hinc in genere reus non est coacte privandus possessione bonorum litigiosorum et eorum fructuum, ut apud sequestrum deponantur.

2. Sed excipiuntur plures casus. 1º) Fieri potest sequestratio rei et fructuum, quando reus est contumax *Cap. 25. De Rescript. et 2. De Dolo et Contumacia*. Nam in contumacia rei, conceditur optio actori, ut vel immittatur in possessionem rei litigiosæ custodiendæ causa, vel præcipiatur juridica sequestratio. 2º) Permittitur sequestratio quando quæstio vertitur circa rem mobilem, et possessor est suspectus de fuga. Hæc suspicio inducitur ex malis moribus possessoris et ex ejus inopia. 3º) Quando rationabilis timor adsit, ne partes in possessione bonorum litigiosorum vel fructuum eorumdem ad arma rapiantur et gravia damna vel scandalum prævideatur. Quo in casu iudex motu proprio et ex officio nobili sequestrationem potest præcipere. 4º) Quando possessio est vacua vel saltem dubium sit cui concedi ea debeat. 5º) Quando reus possidens fructus dissipet. *Cap. 3. h. t.* Quæ exceptio a fortiori debet verificari si rem ipsam litigiosam reus dissipet. Hæc sequestratio in specie ex *Clem. un. h. t.* permittitur quando a Sede Apostolica vel ab ejus delegato lata fuerit et promulgata sententia definitiva vel in petitorio vel in possessorio iudicio circa aliquod Beneficium ecclesiasticum, et ab hac sententia fuerit interposita appellatio, vel beneficium novæ audientiae invocatum fuerit. Scilicet quando hæc appellatio interposita fuerit a delegati sententia ad delegantem Romanum Pontificem, vel in ipso tribunali Romani Pontificis obtentum fuerit beneficium novæ audientiae, quam-

vis positive non constet possessorem beneficii dissipare fructus aut dilapidare bona, tamen ad compescendos abusus temere litigantium, et ob periculum dissipationis fructuum, quæ post talem S. Sedis sententiam præsumitur, potest beneficium precario auferri ab eodem possessore, et tertiæ personæ tradi administrandum, ut bona curet et fructus custodiat restituendos cui de jure post finem iudicii. Excipitur tamen casus beneficiarii, qui ante litem per triennium beneficium pacifice possederit. *Clem. un. h. t.* Cui dispositioni accessit constitutio Pii IV., quæ incipit '*Sanctissimus*' data 26. Oct. 1560, in qua præcipitur facienda sequestratio fructuum, quoties quæstio agitur circa beneficia Sedi Apostolicæ reservata. S. Pius V. vero in *Const. Cordi. d. 30. Martii 1568* statuit fructus hujusmodi non esse deponendos penes capitulum, sed penes personam fide dignam, et a iudice designandam.

3. Præter veram et proprie dictam sequestrationem, datur quædam improprie dicta sequestratio, quæ locum habet in causis matrimonialibus. Scilicet 1º) si pendente lite contra valorem matrimonii prævideantur contra mulierem viri sævitiae et pericula intentanda, nec modus tutus offeratur, quo sub eodem tecto cum viro mulier pacifice commoretur, juxta *cap. 13. §. fin. De Rest. Spol.*, eadem mulier non restituitur viro, sed alibi honeste custoditur. 2º) Si quæstio sit de matrimonio contrahendo, sive quæstio hæc agitur inter virum et mulierem, sive inter duos viros, quibus eorum ex contractis sponsalibus jus habeat ad contrahendum matrimonium, si timor rationabilis existat ne libertas puellæ impediatur, vel ne seductione violetur, puella debet ex iudicis decreto in monasterio custodiri, ut de suo negotio sponte deliberare possit. Ita in *capp. 1. De Sponsalib. et Matrim. et 14. De Probat.*

4. *Queritur* quid observandum sit in decernenda sequestratione.

1º) Vocandus est et audiendus, si accedat ille, in cujus præiudicium præcipitur sequestratio. 2º) Saltem summaria cognitione constare debet in genere de bono jure illius, qui petit sequestrationem. 3º) Sequestratio debet apparere ceu verum et efficax remedium damni irreparabilis quod prævideatur. Hinc si aliter securitati actoris satis superque consuli possit, sequestratio concedenda non est. Quare si cautio idonea præstetur, tam pro re, quam pro fructibus decerni non debet sequestratio. Ita doctores juxta *l. Senatus. ff. Qui satis dare cogatur*. Immo etiam con-

cessa sequestratio revocanda est, quando idoneus fideijussor accesserit. Ita *l. Si fideijussor. §. fin. ff. eod.* Hæc autem exceptio idoneæ cautionis locum habere nequit, quando licet rei et fructuum securitati consuleretur, tamen via aperiretur iniquæ aut illegitimæ occupationi. Ita ex. gr. in beneficii possessione, quæ post sententiam latam a Sede Romana præsumitur injusta in appellante ab eadem sententia. Juxta *Clem. un. h. t.*

5. *Queritur* quinam sint effectus sequestrationis.

1°) Sequester diligentia ordinaria tenetur custodire et curam habere rei et fructuum. Ipse enim est cujus electa est fiducia pro administranda re sequestrata. Hinc etiam colligit fructus et alienat illos, qui servando servari non possunt. 2°) Finita sequestratione idem sequester tenetur restituere rem et fructus, necnon reddere rationem administrationis suæ. Redditur vero indemnis de rebus a se gestis.

Queritur utrum effectus sequestrationis sit ut reus amittat possessionem bonorum sequestrationi subjectorum, et proinde privetur omnibus commodis possessionis, ex. gr. præscriptionis, vel usucapionis, saltem contra tertium.

Profecto conveniunt doctores juxta dispositionem *l. 39. ff. De acquir. vel amitt. poss.* sequestrationem judicalem per se non transferre possessionem de persona rei ad sequestrem. Nam sequestri conceditur solum custodia bonorum. Judex enim præsumitur, quo fieri possit minus præjudicium inferre reo cui favendum est quousque actio contra ipsum intentata non fuerit plene probata. Quod si agatur de voluntaria sequestratione, communiter distinguunt inter casum quæstionis circa proprietatem, et casum quæstionis circa ipsam possessionem, et docent in primo casu non transferri possessionem in personam sequestris, bene vero transferri in secundo casu. At optime dici potest in genere hanc translationem possessionis non fieri. Nam reus censetur semper cedere minimum quod potest, hinc præsumitur committi sequestri ab ipso reo solummodo custodia. Dici autem debet factam esse translationem possessionis, quoties de ea partes expresse caverint in conventionem.

6. Finitur vero sequestratio 1°) vel morte ipsius sequestri, vel ejus renunciatione ex legitima causa a judice probata. Ratio est quia custodia rerum controversarum est unum ex illis negotiis in quibus censetur electa industria personæ sequestri ipsius, nec

proinde jus custodiæ transit ad hæredes vel successores designatæ personæ. 2°) Finitur adveniente die, vel purificata conditione sequestrationis. 3°) Tandem finitur finita lite per sententiam definitivam, a qua non fuerit appellatum.

Antequam materiam possessionis et proprietatis compleamus, præstat animadvertere quæstionem oriri posse circa acquisitionem bonorum ecclesiasticorum, quæ ab invasoribus occupata sunt, et ab iisdem alienantur. Hæc quæstio exhibetur et definitur in genere in *cap. Sæpe contingit. 18. De Rest. Spol.*, in quo non obstante rigore juris civilis, quod remedium concedebat directe adversus eum, qui vim intulisset, et ejus hæredem universalem, quin tertium possessorem respiceret, statuit Innocentius III. beneficium restitutionis urgeri etiam posse contra tertium possessorem, qui scienter acquisiverit rem ab invasore occupatam. Sed eadem quæstio fuse pertractatur a Benedicto XIV. in Epistola ad Secretarium S. Congreg. de Propag. fide data d. 19. Mart. 1752, quæ incipit '*Urbem Antibarum*' occasione quarundam quæstionum Archiepiscopi Antibarum circa bona Ecclesiarum prius occupata ab infidelibus, et deinde empta a Christianis. In §. 22. præsertim tradit ex sententia theologorum bona mobilia taliter empta posse tuta conscientia retineri dummodo christiani emerint animo restituendi, quotiescumque impensæ pecuniæ domino fuerit restituito oblata. Contrarium tamen esse tenendum docet de bonis immobilibus, quæ restituenda esse tradit una cum fructibus absque ulla restitutione pretii ab Ecclesia facienda.

7. Devenientes ad nostra tempora habemus 1°) 'Usurpatores, aut sequestrantes jurisdictionem, bona, redditus a personis ecclesiasticis ratione suarum ecclesiarum aut beneficiorum pertinentes pœnam excommunicationis latæ sententiæ speciali modo reservatam Summo Pontifici'. (*Constit. Apostol. Sedis. n. XI.*) 2°) habemus alienationem bonorum Ecclesiæ sive ab usurpatoribus, sive ab eis factas, qui causam habuerunt ab ipsis usurpatoribus, et relativas acquisitiones esse nullas, et alienantes, et recipere præsumentes absque beneplacito Apostolico ad formam *Extravag. Ambitosæ* incurrere excommunicationem latæ sententiæ nemini reservatam. (*Constit. Apostol. Sedis n. III.*)

8. Ut vero pro temporis circumstantiis conscientiæ fidelium consuleretur inducta sunt remedia. Et quidem post rerum publicarum eversionem, quæ sub finem elapsi sæculi et initium laben-

tis contigit, S. Sedes ope fœderis initi cum variis regnis et guberniis statui Ecclesiarum providit, et alienationes bonorum ecclesiasticorum a publica auctoritate licet illegitima factas ut plurimum sancivit. Quare inducta est praxis ut si recurrerent ad Sedem Apostolicam illi qui bona retinebant, quæ inciderant sub dispositione fœderis vulgo 'concordati' provideretur per declaratoriam cum hortatoria. Idest S. Sedes declarat bona acquisita a privatis retineri posse ceu propria; hortatur vero eos, ut si quæ sint onera pia adnexa, illa adimpleant.

9. Quod si recurrerent illi, qui bona retinebant non comprehensa in fœdere, prius quidem concedebatur facultas illa retinendi sub tribus conditionibus: 1°) Standi mandatis Ecclesiæ. 2°) Adimplendi pia onera. 3°) Certiorandi de his hæredes et successores. Deinde vero auctoritate Pontificis factum est ut possessores istorum bonorum, quæ in fœdere non comprehenduntur, admitterentur ad compositionem cum Ecclesia. Quoad vero actualem spoliationem Ecclesiarum præsertim in Italia, remanet quidem prohibitio alienationis et acquisitionis sub pœna nullitatis, non solum ex dispositione generali Constitutionis *Apostolicæ Sedis*, sed etiam ex publicis et solemnibus protestationibus Summi Pontificis. At justa causa interveniente concedi solet facultas emendi bona ab invasoribus occupata, et si fuerint coempta absque venia concedi solet absolutio a censuris, et facultas retinendi eadem bona. In primo autem et in altero casu conditiones exigere solent, quas inter prima et præcipua est ut bona ecclesiastica acquirenda vel acquisita conserventur et retineantur ad nutum Ecclesiæ, et cum obligatione standi mandatis inde ferendis.

TITULUS XVIII.

De Confessis.

1. Aggreditur B. Raymundus novum tractatum, qui respicit partem non minus propriam et essentialem iudiciorum, nempe probationes juridicas eorum quæ veniunt in iudicium. Præmittitur vero titulus De Confessione quia per confessionem unius collitigantis, cum quibusdam conditionibus factam, alter eximitur ab onere probandi.

Confessio in sensu tituli est 'asseveratio illius quod ab adversario intenditur'. Alia est *judicialis*, alia *extrajudicialis*. Judi-

cialis est quæ in jure fit seu in actibus iudicii, coram legitima persona. Si enim vel extra locum ubi jus redditur, et extra acta iudicii, vel coram persona incompetenti facta fuerit, haberi nequit ceu confessio judicialis. Censetur vero judicialis confessio 1°) si fiat coram ipso iudice causæ sedente pro tribunali; 2°) si coram notario, qui fuerit obligatus ad confessionem excipiendam; 3°) vel si articulis transmissis ex iudice pars scripto respondeat; 4°) confessio coram arbitrio legitime constituto etiam habetur uti judicialis. Quæ aliter fiat confessio dicitur extrajudicialis, quia facta est extra iudicii locum et non coram legitima persona.

2. Alia confessio est *simplex*, alia *qualificata*. Simplex ea est quæ pure et simpliciter admittitur, idest asseritur intentio adversarii. Qualificata est ea qua quis non solum fatetur in quod intendit adversarius, sed etiam circumstantias et adjuncta facti exponit per quæ majorem inducit veritatis præsumptionem.

3. Alia est confessio *cum adjectione causæ*, alia *sine adjectione causæ*. Prima locum habet cum quis confitetur non solum intentionem adversarii, sed etiam titulum cui intentio illa innititur. Secunda est quæ exhibet solummodo intentionis adversæ partis asseverantiam.

Alia est *jurata*, alia *non jurata*, prout eidem vel accesserit vel non accesserit juramentum.

4. De valore confessionis et I^o. De conditionibus in genere necessariis ut valeat confessio.

1^a) Conditio ea est ut emittatur ab eo, qui major est ætate; qui enim minor est absque curatoris assistentia nequit sibi nocere in iudiciis.

2^a) Confessio debet esse spontanea et libera. Quæ enim ex coacta procedunt voluntate, non revelant rerum veritatem.

3^a) Cum plena libertas esse nequit etiam, ubi deest cognitio rerum hinc confessio ut valeat debet ex certa scientia procedere.

4^a) Debet esse contra ipsum confitentem; tertiæ enim personæ non præjudicat.

5^a) Debet esse de re litigiosa et quidem de re certa, non vero incerta.

6^a) Talis esse debet confessio ut nec jus nec natura repugnet. Hisce positis

5. *Queritur* 1°) De valore juridico confessionis extrajudicialis. Generalis regula est 'Confessio extrajudicialis præsentate adversario